

Activiteitenprogramma VOLWASSENEDUCATIE GOOI EN VECHTSTREEK

PARTICIPATIE EN ZELFREDZAAMHEID VAN LAAGGELETTERDEN

En nu door!

januari 2018

Ons kenmerk: 18.0000887
Versie: 2.0
Datum: 9 januari 2018
Contactpersoon: Marjet van Elten
E-mail: m.vanelten@regiogv.nl

INHOUD

1. Inleiding en leeswijzer	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Leeswijzer	3

2. Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)	3
4. Volwasseneducatie in de Gooi en Vechtstreek	4
4. Resultaten 2016-2017	6
5. Knelpunten	7
6. En nu door! Doorontwikkeling 2018 – 2019	9
7. Financiën	9

1. Inleiding en leeswijzer

1.1 Inleiding

Volwasseneducatie is het verwerven van taal-, reken- en digitale vaardigheden, die essentieel zijn voor het volwaardig deelnemen aan de samenleving. Gemeenten krijgen daarvoor van het Rijk financiële middelen. Deze mogen ingezet worden voor taal-, reken- en digivaardigheidstrajecten voor inwoners van 18 jaar en ouder, die woonachtig zijn in de regio en niet inburgeringsplichtig zijn. De centrumgemeente ontvangt de middelen en heeft de opdracht om een regionaal samenhangend plan voor de besteding te maken. Dit is in regio Gooi en Vechtstreek gebeurd, waarbij de Regio de trekker is geweest in nauwe samenwerking met de lokale ambtenaren, Stichting Lezen & Schrijven en taalaanbieders. De uitgangspunten zijn:

1. Taal is geen doel op zich, maar is gericht op participatie en zelfredzaamheid.
2. Aandacht voor de 'couleur locale' en nabijheid van voorzieningen.
3. Aansluiten bij landelijke speerpunten: gezin, arbeidsmarkt en gezondheid(zorg).

Het doel van het Activiteitenprogramma Volwasseneducatie is drieledig:

1. Terugblikken op de activiteiten en resultaten van 2016/2017.
2. Vooruitblikken op de plannen voor 2018/2019.
3. Een voorstel doen voor het beleggen van de coördinatie en organisatie.

1.2 Leeswijzer

Dit rapport begint met een uitleg van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB), daarna een opfrisser van wat we in 2016 met elkaar hebben besproken en afgesproken, een opsomming van de successen en bevindingen, een overzicht van de resultaten en vervolgens voorstellen voor de komende twee jaar. Tot slot de hoop en oproep van alle taalaanbieders, ambtenaren, collega's van Lezen & Schrijven, dat de bestuurders besluiten om volwasseneducatie een volwaardig onderdeel te laten zijn van het sociaal domein.

2. Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)

De Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) is de bundeling van verschillende vormen van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. Naast het beroepsonderwijs vallen ook de volwassenen (basis)educatie, het vavo (voortgezet algemeen volwassenenonderwijs) en het cursorisch onderwijs onder de wet.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een educatieaanbod voor volwassenen, waarbij alle doelgroepen voldoende aandacht krijgen. Zij werken daarvoor samen in daarvoor aangewezen regio's, waarbij zij een gezamenlijk regionaal programma opstellen en één gemeente als contactgemeente fungeert met een coördinerende taak. In onze regio is dat de gemeente Hilversum.

Hieronder de belangrijkste elementen uit de WEB voor gemeenten:

- Alle gemeenten moeten zorgen voor een educatieaanbod dat is afgestemd op de behoefte van de doelgroepen in de eigen gemeente. Ze moeten daarvoor samenwerken in hun arbeidsmarktregio. Contactgemeenten hebben een regierol in de taak om samen met de andere gemeenten van hun regio een regionaal programma volwasseneneducatie op te stellen en afspraken te maken met aanbieders van educatie. Verder moet de contactgemeente coördinerende taken uitvoeren;
- De WEB uitkering wordt per arbeidsmarktregio vastgesteld en geoormerkt toegekend aan de contactgemeenten. De verdeling van het educatiebudget vindt plaats op basis van drie objectieve maatstaven: laagopgeleid, allochtoon en bijstandsgerechtigd. Naar schatting van DUO krijgt contactgemeente Hilversum voor regio Gooi en Vechtstreek in 2018 € 690.728;

- Educatiemiddelen moeten worden besteed aan opleidingen Nederlandse taal en rekenen, bedoeld voor laaggeletterde Nederlanders en niet-inburgeringsplichtigen, die hun beheersing van het Nederlands als tweede taal willen vergroten. In de toelichting op de wet staan de volgende doelgroepen: analfabeten, laaggeletterden en vrijwillige inburgeraars.
- Er kunnen zowel formele (diplomagerichte) als non-formele educatietrajecten worden geboden, afgestemd op de wensen van de doelgroepen in de gemeenten;
- De minister van OCW heeft in een kamerbrief toegezegd dat per 2018 cursussen digitale vaardigheden aangeboden kunnen worden uit WEB budget;
- De wettelijke inkoopverplichting bij ROC' s is vanaf 2018 beëindigd en daarmee is vanaf dat moment het gehele WEB budget vrij besteedbaar;
- Vanaf 2016 is de "Wet Taaleis" ingesteld welke een inspanningsverplichting oplegt aan uitkeringsgerechtigden om minimaal niveau 1F (eindniveau primair onderwijs) te beheersen. Het WEB budget kan worden ingezet om de benodigde scholing voor deze doelgroep te verzorgen;
- Het WEB budget is niet bestemd voor nieuwkomers die inburgeringsplichtig zijn geworden. Zij moeten zelf deelname en financiering van de inburgering regelen bij DUO. Minder draagkrachtige nieuwkomers kunnen gebruik maken van een sociaal leenstelsel;
- Het programma "Tel mee met Taal 2016-2018" is ontwikkeld om ondersteuning te bieden aan gemeenten en maatschappelijke organisaties om laaggeletterdheid aan te pakken en het lezen te bevorderen. Daarnaast is het doel om in 2018 één miljoen jonge kinderen te bereiken met leesbevorderingsactiviteiten. Diverse elementen uit dit actieprogramma kunnen worden ingezet voor het bereiken van de regionale doelstellingen. In nauwe samenwerking met de gemeenten van onze regio is een Taalakkoord afgesloten dat beoogt meer laaggeletterden te bereiken en door te verwijzen naar passend aanbod.

4. Volwasseneducatie in de Gooi en Vechtstreek

In het totaal heeft het Gooi circa 245.000 inwoners waarvan circa **12.000** inwoners in mindere of meerdere mate laaggeletterd zijn. In de regio zijn met uitzondering van Hilversum minder laaggeletterden dan landelijk gemiddeld. In Hilversum ligt het aantal laaggeletterden boven het landelijk gemiddelde, namelijk rond de 15 %, omdat het opleidingsniveau hier lager ligt. Let wel dat in onderzoeken naar laaggeletterden de 65-plussers nooit meegeteld worden. Voor taaltrajecten willen sommige inwoners in de nabijheid van hun woning een cursus volgen en anderen, vanwege schaamte over hun probleem, juist wat verder van huis. Dit is een aandachtspunt voor de locatiekeuze van het taalaanbod en speelt ook bij het bereiken van de laaggeletterden een rol.

Laaggeletterden zijn niet of slecht in staat om geschreven (digitale) informatie te gebruiken in het dagelijks leven. Van deze laaggeletterden is circa twee derde van autochtone afkomst en circa een derde van allochtone afkomst.

Het ontbreken van de basisvaardigheden op het gebied van taal, rekenen en de digitale wereld zijn een belemmering om:

- goed en gezond te functioneren/participeren in de samenleving;
- goed voor jezelf te kunnen zorgen als je (tijdelijk) minder gezond bent;
- deel te nemen aan het arbeidsproces en/of goed te functioneren op de werkplek;
- kennis te vergaren en je te ontwikkelen;
- als actief burger aan de samenleving deel te nemen;

- een sociaal netwerk op te bouwen en te onderhouden.

Denk aan de volgende praktische problemen als je moeite hebt met lezen en schrijven:

- werkinstructies en overige schriftelijke informatie begrijpen
- formulieren invullen voor bijvoorbeeld zorgtoeslag, kinderopvang of de belasting
- informatie online opzoeken
- (straatnaam) borden lezen
- voorlezen aan (klein)kinderen
- een (verjaardags)kaart schrijven
- geld opnemen bij een pinautomaat
- vertrektijden van de trein opzoeken
- ondertitels lezen
- recepten uit een kookboek lezen
- lezen en begrijpen van gezondheidstips, patiëntenfolders en bijsluiters van medicijnen

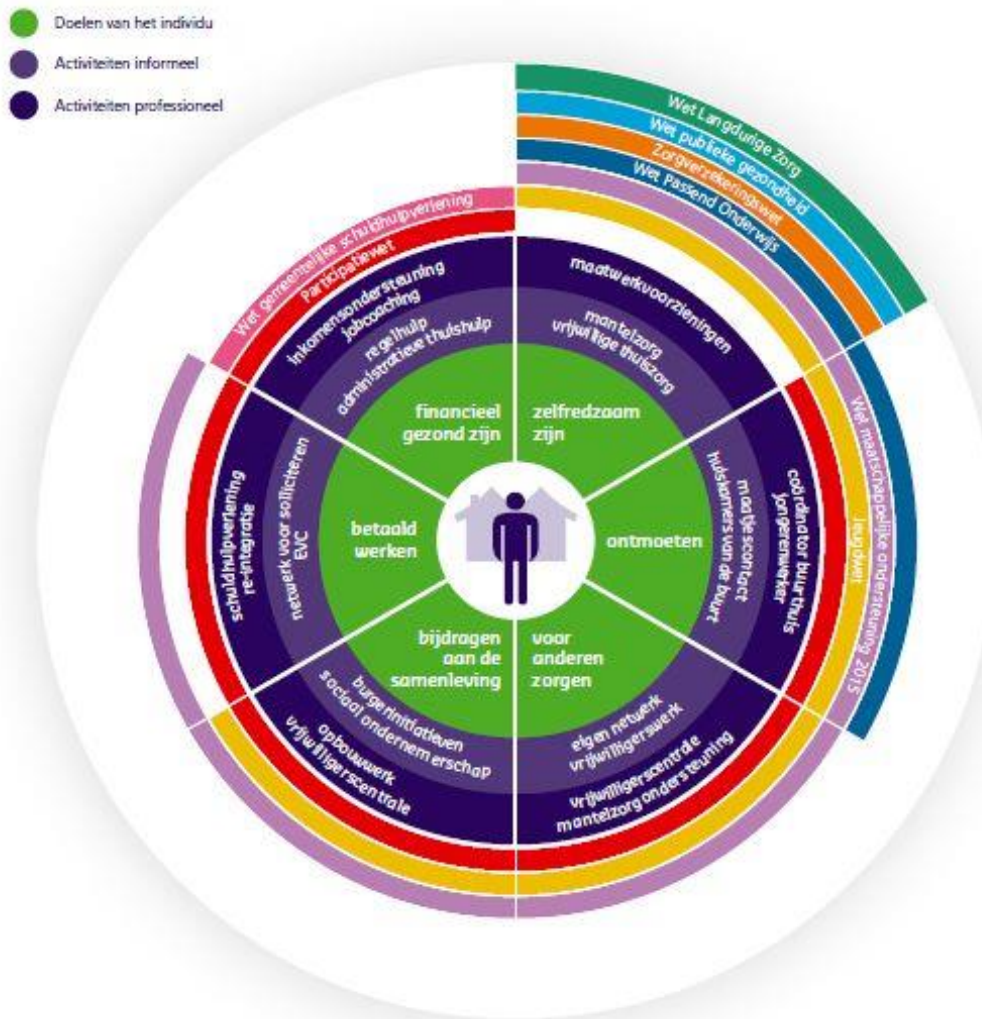
We leven in een samenleving, waarin leesvaardigheid, geschreven informatie verwerken en toepassen en eenvoudige rekensommen kunnen maken essentieel zijn om te kunnen leren, werken en participeren. Er zijn mensen die het ondanks ons onderwijssysteem niet gelukt is om een basale taal- en rekenvaardigheid te verwerven. Vaak door een combinatie van achtergrond, opvoeding, cognitieve vaardigheden en sociaal-emotionele ontwikkeling. Deze mensen verdienen een tweede kans op volwassen leeftijd. De bedoeling is dat alle inwoners van het Gooi kunnen participeren en in iedere fase van hun leven zoveel mogelijk zelfredzaam zijn. Inwoners die buitengesloten zijn of zich buiten de samenleving voelen staan lopen een groter risico op de terreinen van werkeloosheid, isolement, criminaliseren, radicaliseren. Ze zijn vatbaarder voor depressies, maken meer gebruik van medische zorg en zijn ongelukkiger en ook de volgende generatie loopt deze risico's.

Meedoen is dus belangrijk!

Het resultaat van een educatietraject moet een stap in het participatiewiel¹ zijn. Dan spreken we van een succesvol traject. Werk, stage, een opleiding, deelnemen aan sociale activiteiten, financiën zelf regelen, gezond leven, betrokkenheid bij de school van je kinderen kunnen resultaten zijn van een taaltraject.

¹ Het Participatiewiel is een door Movisie ontwikkelde leidraad voor integrale participatiebevordering. Speciaal gemaakt voor beleidsmakers en activeerders. Vanwege de transities is dit handige instrument geheel vernieuwd.

In het nieuwe Participatiewiel staat de leefwereld van mensen nadrukkelijk centraal. Professionals en beleidsmakers kunnen met behulp van het wiel werken vanuit wat mensen belangrijk vinden en wat hun doelen zijn, in plaats van te redeneren vanuit wetten en regels. Daarnaast laat het Participatiewiel de samenhang zien in activiteiten en wettelijke kaders die participatie bevorderen. Door die samenhang en door er gebruik van te maken, is meer ondersteuning op maat mogelijk voor mensen die een steuntje in de rug nodig hebben.

Figuur 1: Participatiewiel

4. Resultaten 2016-2017

De precieze resultaten van 2017 moeten nog in kaart gebracht worden. Een tipje van de sluier kan opgelicht worden.

De geboekte successen hebben we te danken aan het regionale programma volwasseneducatie, de landelijke aandacht voor het thema getuige het programma Tel mee met Taal, de deskundigheidsbevordering van de taalaanbieders en professionals, door de inzet van Stichting Lezen & Schrijven in onze regio, de samenwerking met heel veel organisaties, de moeite die iedere professional heeft gedaan om mensen die gebaat zijn bij een taal-/educatietraject te bereiken, te motiveren en te helpen bij het vinden van een traject, de ondertekening van het Taalakkoord waarmee de inspanningen en de verbinding met elkaar zijn bekrachtigd. Hierdoor is de beweging op gang gekomen die we beogen.

Aantal cursisten

In totaal zijn een kleine 1500 inwoners in een traject gekomen. Dit zijn niet allemaal laaggeletterden die onder de WEB vallen, sommige zijn nog inburgeringsplichtig. Het aantal deelnemers op het ROC is meer dan verdubbeld, naar 300. De afdeling Educatie in Hilversum was bijna ter ziele, maar is nu weer bruisend en boekt goede resultaten. Er is aandacht voor het leven na het afronden van een traject. Zo

wordt er toe gewerkt naar een opleiding, werk of een stage. Er zijn nu ook weer tien vrijwilligers die spreekvaardigheid oefenen met de cursisten. De animo hiervoor is groot. Ook bij andere kleine taalaanbieders zoals Twinburgering, Taalmannen/Taalvrouwen en Maatjesproject lopen de cursussen goed.

Regio	Cursisten Nieuw	Cursisten Actief TOTAAL
2016	356	486
2017	354	1003

Workshops herkennen en doorverwijzen

In de afgelopen twee jaar zijn 25 workshops herkennen en doorverwijzen gegeven. Voor het grootste deel door Stichting Lezen & Schrijven. Inmiddels zijn er verdiepende trainingen gestart bij o.a. het Sociaal Plein in Hilversum.

Taalsprekuren

Op circa 10 plekken in de regio zijn taalsprekuren, waar inwoners met allerlei vragen over cursussen terecht kunnen. Het Digi & Taalhuis regelt en beminst de spreekuren.

Vrijwilligers

Stichting Lezen & Schrijven heeft veel vrijwilligers getraind. Zij mogen ook de materialen van de Stichting gebruiken. Er zijn 6 trainingen gegeven van vier dagdelen.

Regio	Vrijwilligers Nieuw	Vrijwilligers Actief TOTAAL
2016	115	131
2017	127	376

Taalakkoord

Veertig organisaties hebben in september het Taalakkoord ondertekend. Ze hebben per organisatie een aantal concrete acties afgesproken. Een Raad van Advies monitort, stimuleert en inspireert de uitvoering van het Taalakkoord. Hierbij zijn ervaringsdeskundigen betrokken.

Toetsen

Op het ROC wordt gebruik gemaakt van interne toetsinstrumenten en van het instrument sociale inclusie van Stichting Lezen & Schrijven.

Ook andere taalaanbieders gaan langzaamaan gebruik maken van de voortgangstoetsen en/of de sociale inclusie toetsen van Stichting Lezen & Schrijven.

Format voor het monitoren van elk traject

De WEB-werkgroep heeft inmiddels een format ontwikkeld voor het monitoren van de resultaten van de verschillende taaltrajecten. Monitoring is lastig zeker bij het nonformele aanbod waar veel met vrijwilligers wordt gewerkt. Zie bijlage.

5. Knelpunten

We kunnen nog lang niet op onze handen gaan zitten, zoals onderstaande knelpunten helder maken:

1. Laaggeletterden zijn onvoldoende bereikt.
2. Match tussen vraag en aanbod kan beter..
3. Participatie van taalcursist in de samenleving wordt niet altijd gehaald
4. Onduidelijkheid over financiële middelen.

Ad 1. Laaggeletterden zijn onvoldoende bereikt

We hebben pas een fractie van de 12.000 laaggeletterden in beeld. We hebben in de periode van 2016 tot en met Q3 2017 een kleine 1500 mensen in een traject gekregen om beter te leren lezen en schrijven. Dit zijn ook trajecten die onder niet de WEB vallen (WEB= niet inburgeringsplichtingen en 18 plussers). Een groot deel daarvan heeft vorderingen gemaakt. Een klein deel heeft ons regionaal gestelde doel bereikt, namelijk zelfredzaamheid en/of participeren in werk, onderwijs of samenleving. Om dit te realiseren is een integraal plan per bereikte inwoner nodig en een plan om in contact te komen met inwoners die we nog niet bereikt hebben. Er worden vrijwel uitsluitend laaggeletterden met een niet-Nederlandse taalachtergrond bereikt. Om ook de laaggeletterde autochtonen te bereiken is het van belang dat organisaties met een 'vindplaats' actief samenwerken met de taalsprekers van de bibliotheken/taalhuis, om een juiste match te bereiken tussen vraag en aanbod. De basis is hiervoor in september 2017 gelegd in een Taalakkoord voor Gooi en Vechtstreek waar 40 partners hun inzet (schriftelijk) hebben toegezegd. Met behulp van dit Taalakkoord worden verschillende werkvelden met elkaar verbonden: UWV, Sociaal Plein, zorgprofessionals, scholen, peuterspeelzalen, bibliotheken en buurthuizen, schuldhulpverlening, vrijwilligersorganisaties, schooluitval, (re)integratie, welzijnswerk en de sociale dienst.

Ad 2. Match tussen vraag en aanbod

Tot september 2017 opereerden alle organisaties relatief los van elkaar. Wel werkten gemeenten nauw samen. Het Taalakkoord dat in september 2017 is gesloten heeft meer saamhorigheid gebracht (zie bijlage), maar dat blijft niet vanzelf in stand. Om een lerend actief netwerk te kunnen zijn is het belangrijk om regelmatig bij elkaar te komen, van elkaar te leren, samenwerking te bevorderen en elkaar te inspireren. De regie is ook versnipperd. Het Digi & Taalhuis nam in sommige opzichten de leiding, maar kan het fungeren als paraplu niet waarmaken. Dit is de reden dat wij als gemeenten de regie meer nemen. De Regio neemt daarbij het voortouw. De Regio gaat daarom in 2018 een aantal netwerkbijeenkomsten organiseren. Organisaties die laaggeletterden in hun klanten/werknemersbestand hebben zullen door Stichting Lezen & Schrijven verder worden ondersteund in het kunnen herkennen, aanspreken, motiveren en doorverwijzen van laaggeletterden. Dit geldt in het bijzonder voor de NT1 doelgroep die nog nauwelijks wordt bereikt en waarvoor nog weinig passend aanbod is ontwikkeld.

Stichting Lezen en Schrijven ondersteunt ook in 2018 de netwerkvorming en biedt trainingen en lesmaterialen aan. Eind 2018 is het huidige actieplan Tel Mee Met Taal afgerond. Waarschijnlijk komt er een vervolg. We zullen met alle partijen maatregelen nemen gericht op implementatie van hun activiteiten en het opnemen van de activiteiten in de reguliere bedrijfsvoering

Ad 3. Participatie van taalcursist in de samenleving wordt niet altijd gehaald

Het uiteindelijke doel van een traject is naar vermogen participeren in de samenleving van de cursist. Een belangrijke oorzaak is dat volwasseneducatie nog onvoldoende is ingebed in het sociaal domein. De relatie tussen een tekort aan taal-, reken- en digivaardigheden en gezondheid, werk, armoede zijn evident, maar een integrale aanpak staat nog in de kinderschoenen. De taaltrajecten worden volledig met de WEB-gelden bekostigd. Andere activiteiten worden door Stichting Lezen & Schrijven gefinancierd. Er zijn geen middelen vrijgemaakt uit andere budgetten met uitzondering van enkele kleine bedragen voor trajecten op het snijvlak van taal en werktoeleiding voor aanbieder Twinburgering. Bij het taalaanbod binnen het ROC is sinds circa een jaar wel aandacht voor de doorlopende lijn naar werk, opleiding, stage en deelname aan samenleving, dit maakt onderdeel uit van het traject en wordt dus bekostigd vanuit de WEB-gelden.

Ad 4. Onduidelijkheid over financiële middelen

Vanuit het rijk blijft de WEB financiering voor na 2020 ongewis. Vanwege deze onzekerheid is het aanbesteden van de trajecten steeds uitgesteld. Dit betekent dat er geen meerjarige samenwerkingen aangegaan konden worden. Dit is niet goed voor de kwaliteit en de monitoring van de resultaten. In 2018 starten we de aanbestedingsprocedure toch op. Veel gemeenten in het land willen dat het geormerkt geld blijft, blijkt uit een onderzoek. We hopen maar dat dit landelijk de lijn blijft. We moeten met het aanbesteden een clause opnemen, die voorziet in veranderende financiering vanuit het Rijk.

6. En nu door! Doorontwikkeling 2018 – 2019

We gaan de komende twee jaar inzetten op de volgende activiteiten:

1	Uitvoering Taalakkoord	Veertig partijen hebben uitgesproken dat ze aandacht (gaan) schenken aan laaggeletterden, daarvoor heeft elke organisatie een aantal concrete acties beloofd te doen.
2	Netwerkorganisatie realiseren	Stimuleren van het vormen van een netwerkorganisatie, waarin deskundigheidsbevordering, samenwerking stimuleren, verhogen van kwaliteit, matchen van vraag en aanbod centraal staan. Hiervoor gaan we netwerkbijeenkomsten organiseren.
3	Workshops herkennen en doorverwijzen en verdiepende trainingen	In werkprocessen van verschillende organisaties aandacht voor herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden, zoals sociaal plein en uwv, Tergooi (nadruk op werk en zorg)
4	Aanbesteden van volwasseneducatie	Om langdurige verbintenissen aan te gaan is dit verplicht, het is ook goed voor een dekkend en passend aanbod voor alle doelgroepen, voor de kwaliteit van het aanbod en er is controle op resultaten mogelijk

Deze activiteiten worden gerealiseerd met hulp van Stichting Lezen & Schrijven en met een nog aan te vragen subsidie in verband met het Taalakkoord.

7. Financiën

We hebben verschillende jaren geld overgeheveld naar het volgende jaar, daarom zijn de uitgaven en de begroting hoger dan het uitgekeerde jaarbedrag van de overheid.

Onderstaand het bedrag voor 2018.

WEB 2018 per gemeente*

Blaricum	22.482	
Eemnes	16.378	
Gooise Meren	122.893	
Hilversum	289.561	
Huizen	116.579	++
Laren	18.975	
Weesp	62.337	
Wijdmeren	41.522	

TOTAAL	690.728
---------------	----------------

*uitkering via centrumgemeente

Uitgaven 2017

ROC	2203 contacturen	354.520
ROC aanvulling vanwege toename cursisten		147.957
Digi & Taalhuis via bibliotheken		135.000
Maatjesproject		11.000
Twinburgering		10.800
Taalmannen/-vrouwen		25.000
TOTAAL*		684.277

*Nog niet helemaal bekend

Voorlopige begroting 2018

MBO College Hilversum	Alle niveaus met uitstroom vervoltraject, opleiding, stage, werk	500.000
Bibliotheek voor Digi & Taalhuis	Twee taaltrajecten, met uitstroom vervoltraject of stap op participatieladder	135.000
Maatjesproject	Activeren van mensen met afstand tot de samenleving, vaak psychische problematiek	30.000
Twinburgering	Gericht op werk, stage en participatie	36.000
Taalmannen/-vrouwen	Spreekvaardigheid, schrijfvaardigheid, meedoen in wijk en op school	50.000
TOTAAL		751.000

Incidentele subsidies*

Tel Mee met Taal	Samenwerking	Max 50.000
Tel Mee met Taal	Werkgevers	max 50.000
Tel Mee met Taal	Laaggeletterde ouders,	max 125.000

*aanvraag vanaf januari 2018, kan door de Regio i.s.m. andere partijen, gemeenten kunnen niet aanvragen, co financiering is vereist (67 % of 80% subsidiabel). We kijken naar de mogelijkheden.

Ondersteuning in natura door Stichting Lezen & Schrijven (gesubsidieerd door OCW, SWG en VWS)

Workshops herkennen en doorverwijzen, verdiepende cursussen, trainen vrijwilligers, ondersteuning ambtenaren en taalaanbieders, ondersteunen		12 uur projectleider L & S 12 uur projectondersteuner idem 8 uur Taalregisseur idem 8 uur projectleider detachering
--	--	--

bij inzet voortgangstoetsen taalniveau en sociale inclusie		ambtenaar bij L & S (aug. 2016 tot aug 2018)
Materialen van Stichting Lezen & Schrijven voor taalaanbieders die training hebben gevolgd		
Circa 6 trainingen voor vrijwilligers		